

Voluntariat i discapacitat

Voluntariat i discapacitat

Voluntariat i Discapacitat

Monogràfic #

Observatori de la Discapacitat Física

Barcelona,

L'**Observatori de la Discapacitat Física** (ODF) és una eina al servei de les persones amb discapacitat impulsada per COCEMFE Barcelona, Amputats Sant Jordi i Natura i Salut. L'ODF s'inspira en la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (2006). Té com a missió aprofundir i generar coneixement sobre la discapacitat per garantir els drets del col·lectiu i posar a l'agenda política la inclusió de les persones amb discapacitat des de la diferència, incidint en l'accessibilitat universal i la cultura de les capacitats.

Aquest monogràfic ha comptat amb la col·laboració de la Federació Catalana de Voluntariat Social i l'Associació Amputats Sant Jordi

Autor/es: Montse Fernández, Sandra López i Pau Vidal.

Observatori del Tercer Sector

<http://observatoritercersector.org>

Aquesta publicació està pensada per a la seva màxima difusió. S'autoritza la seva distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria.

Introducció

El voluntariat és un element essencial de les organitzacions no lucratives. Gràcies a l'aportació altruista de milers de persones, associacions i fundacions fan possible assolir la seva missió. Amb això s'està millorant l'entorn, la qualitat de vida de les persones, ... tot construint una societat més rica i igualitària. La persona voluntària és una figura imprescindible en molts casos i que forma part de la concepció mateixa de les entitats, pel seu caràcter sense afany de lucre i pels valors que promouen, com ara la solidaritat i la cooperació.

Les persones amb discapacitat acostumen a ser considerades per la societat com un col·lectiu vulnerable al qual cal ajudar i integrar. Aquesta visió reflexa com les persones amb discapacitat són objecte de discriminació i sovint excloses de la societat. Per això, cal treballar per afavorir la seva inclusió. Però una mirada més àmplia i integradora de les persones amb discapacitat les reconeix com a ciutadania de ple dret, amb els mateixos drets i deures que la resta de persones. Dins d'aquest marc, la vulnerabilitat es pot transformar en apoderament. Així, les persones amb discapacitat poden ser agents actius de les organitzacions i realitzar, com en el cas que ens ocupa, activitats voluntàries.

Són especialment escasses les dades que hi ha entorn la participació voluntària de les persones amb discapacitat en les organitzacions no lucratives. Per això, s'ha realitzat una enquesta online a fi de recollir les respostes en primera persona de persones amb discapacitat que fan voluntariat (o els hi agradaria fer-ho). La recollida de respostes s'ha realitzat a l'hivern de 2016 i en total han participat 282 persones (en els annexos es poden consultar els detalls de la recerca). Aquest monogràfic recull els principals resultats de l'enquesta.

Índex

---

1. Més cohesió i més inclusió.....	4
2. Equips voluntaris	8
3. Perfil de la persona voluntària	11
4. Accés i participació voluntària	16
5. Conclusions	22
6. Fitxa tècnica.....	25

Més cohesió i més inclusió

La plena inclusió de les persones amb discapacitat exigeix garantir l'accés i gaudiment a les diferents esferes socials, formes d'expressió i de relació. El voluntariat és una d'elles. L'activitat voluntària és una acció lliure i desinteressada que permet contribuir a la millora de la societat. Aquesta forma de participació en la societat civil fomenta la cohesió i la inclusió.

El voluntariat com a dret

La participació en la societat civil organitzada és un dret elemental de totes les persones. En el cas de les persones amb discapacitat, a més, aquest dret està expressament considerat a la **Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat**. En el seu article 29 es fa referència a la participació en la vida pública i política de les persones amb discapacitat, i interpel·la als Estats a comprometre's a:

Assegurar que les persones amb discapacitat puguin participar plena i efectivament en la vida política i pública en igualtat de condicions amb les altres, entre altres formes mitjançant:

i) “La seva participació en organitzacions i associacions no governamentals relacionades amb la vida pública i política del país.

ii) La constitució d'organitzacions de persones amb discapacitat que representin a aquestes persones a nivell internacional, nacional, regional i local, i la seva incorporació a aquestes organitzacions.

La participació de les persones amb discapacitat en les organitzacions no lucratives és un dret reconegut per les Nacions Unides.

De fet, la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat reafirma la plena participació de les persones amb discapacitat. Per aconseguir-ho, *“tots plegats hem de fer valdre les contribucions que fan, i les que poden fer, les persones amb discapacitat al benestar general i a la diversitat de les seves comunitats”*.

Dintre de la participació en les organitzacions no lucratives es pot considerar la participació voluntària com un fet cabdal. El voluntariat al nostre entorn està reconegut i regulat a través de la **Llei 25/2015, de 30 de juliol, de voluntariat i foment de l'associacionisme d'àmbit català** En el seu article 3b) defineix la figura de la persona voluntària com

La persona física que, d'una manera lliure, sense contraprestació econòmica i d'acord amb la capacitat d'obrar que els reconeix l'ordenament jurídic, decideixen dedicar part de llur temps al servei dels altres o a interessos socials i col·lectius, per mitjà de la participació en programes de voluntariat que duen a terme entitats sense ànim de lucre – amb les quals formalitzen un compromís que dóna origen als drets i deures que regula aquesta llei– o bé per mitjà de l'associacionisme i la participació en els diferents projectes que en aquest marc es puguin dur a terme.

I en l'article 11 de la mateixa llei s'apunta com un deure de les entitats no lucratives el fet de

Adaptar les actuacions que han de fer els voluntaris, atenent llur situació personal o la dels altres actors del programa al qual estan vinculades.

Hi ha un reconeixement explícit dels drets de les persones amb discapacitat a exercir l'activitat voluntària en les organitzacions no lucratives, en igualtat de condicions a la resta de la ciutadania.

Beneficis de l'activitat voluntària

L'activitat voluntària, a més de ser una aportació lliure i altruista a la societat, aporta elements positius a la persona que la realitza. De fet, els beneficis del voluntariat, tant per a la societat com per a l'individu són àmpliament coneguts. Fent un breu repàs d'aquests beneficis es pot trobar, per una banda, que el voluntariat contribueix a reforçar el teixit social, promovent la participació col·lectiva i la implicació ciutadana. Aquests aspectes contribueixen a la millora de la qualitat democràtica i a avançar cap a societats més cohesionades.

Per l'altra, el fet de formar part d'una entitat no lucrativa, ajuda a les persones a sentir-se útils i recolzades tot desenvolupant tasques que promouen valors com la solidaritat i la cooperació. Aquest monogràfic es planteja des de la perspectiva que **les persones amb discapacitat no només es troben en una banda de la participació, com a persones rebedores d'un servei o d'una activitat, sinó que també formen una part implicada i activa del teixit associatiu**. Només d'aquesta manera poden gaudir en igualtat de condicions amb la resta de la societat de l'activitat voluntària.

El voluntariat és...

- ✓ el conjunt d'accions i activitats d'interès general
- ✓ motivades per l'altruisme i la voluntat de transformació social
- ✓ que realitzen les persones en el marc d'una activitat associativa o un programa específic de voluntariat

Les persones amb discapacitat com qualsevol altra persona poden realitzar tasques de voluntariat en camps d'acció molt diferents, relacionats amb l'àmbit social, cultural, ambiental, veïnal, de lleure i esportiu, entre d'altres. Hi ha una tendència a ubicar a les persones voluntàries en les organitzacions adreçades a defensar els seus interessos. Davant aquesta realitat, estan sorgint entitats dins del sector que treballen per fomentar els vincles i la participació de les persones amb discapacitat en entitats amb les més variades missions.

La presidenta de COCEMFE Barcelona i Directora de l'Observatori de la Discapacitat Física, Mª Pilar Díaz, destaca en l'article publicat per la Federació Catalana de Voluntariat Social del 2 de desembre de 2016 que *"més enllà que moltíssimes persones amb discapacitat necessiten suport, ajuda i acompanyament"*, és cert que, tanmateix, *"hi ha moltíssimes persones amb discapacitat que poden oferir el seu temps amb accions de voluntariat"* col·laborant en tasques diverses i *"de forma molt activa"*.

La participació voluntària aporta experiències positives i fa encarar la vida des de múltiples realitats, tot trencant amb rutines i donant l'oportunitat d'aprendre conjuntament amb persones de perfils molt diferents en un mateix objectiu: el benestar social. Alhora, l'apoderament de les persones amb discapacitat *"tindrà com a resultat un major sentiment de pertinença cap a la comunitat"*, que anirà acompanyat d'un "major grau d'inclusió, de compromís i de cohesió social".

Discapacitat i voluntariat: més cohesió i més inclusió

 2 de desembre de 2016

M PILAR DÍAZ

Presidenta de COCEMFE Barcelona

Directora de l'Observatori de la Discapacitat Física.

Com cada any, quan comença el mes de desembre commemorem dues efemèrides molt importants, el dia 3, **dia Internacional de les Persones amb Discapacitat**, i el dia 5, **dia Internacional del Voluntariat**.

Atenent l'encàrrec dels companys de la federació, i donat que m'han demanat justament el mes de desembre, escriure un article, quina millor ocasió per posar en valor el paper de les **persones amb discapacitat** i el voluntariat.

Abans de començar a escriure, el primer que faig és anar a internet i fer una cerca: **"discapacitat i voluntariat"**, i trobo ressenyes com: "atenció i acompanyament a les persones amb discapacitat", "taller de voluntariat de suport a estudiants amb discapacitat" "voluntariat per formar amistat amb persones amb discapacitat"

Tanco els ulls, i reflexiono, totes aquestes activitats estan pensades perquè les persones amb discapacitat rebin, de forma passiva, suport, ajuda, acompanyament... però més enllà que moltíssimes persones amb discapacitat necessiten suport, ajuda i acompanyament, també hi ha moltíssimes persones amb discapacitat que poden oferir el seu temps amb accions de voluntariat, de forma molt activa.

De fet, la **Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat** (justament el proper dia 16 de desembre farà deu anys) reconeix que la plena **participació** de les persones amb discapacitat en la societat, tindrà com a resultat un major sentiment de pertinença cap a la comunitat, major grau d'**inclusió** de **compromís** i de **cohesió social**.

Per tant, en nom propi, com a persona amb discapacitat i voluntària, us encoratjo a totes les entitats que, d'una banda incorporeu a persones amb discapacitat als vostres equips de voluntaris, i d'altra, que apodereu a aquelles que encara no han pres la decisió de realitzar alguna tasca de **voluntariat**, doncs, com recull la Convenció, tots plegats hem de posar en valor les contribucions que fan, i les que poden fer, les **persones amb discapacitat** al benestar general i a la diversitat de les seves comunitats.

Equips voluntaris

Els equips voluntaris poden estar formats per persones amb discapacitat i sense, els quals comparteixen aquest espai de creixement i gaudiment personal. Però, quantes entitats compten amb persones voluntàries en els seus equips? És quelcom estés o més aviat anecdòtic. A partir de les dades del Panoràmic 2016 es poden aportar algunes pistes.

Persones amb discapacitat en els equips voluntaris

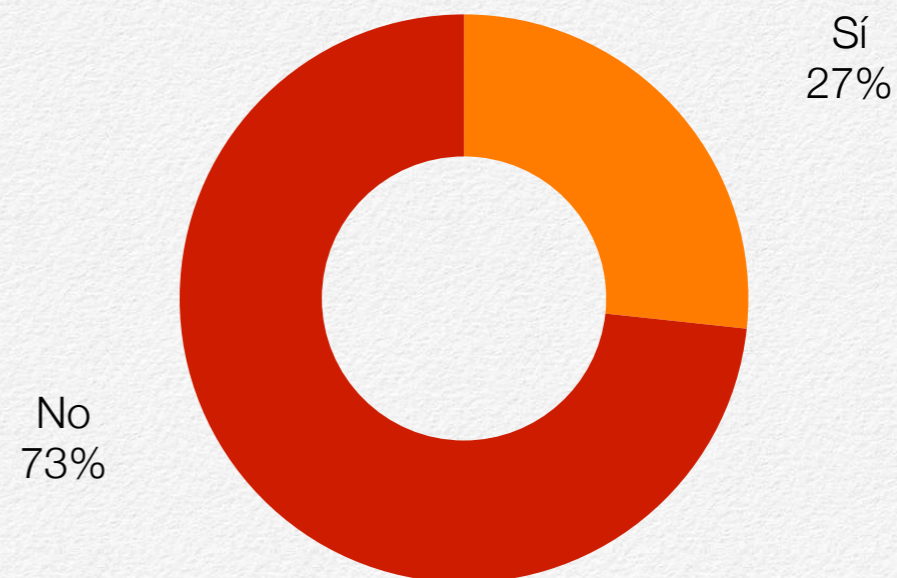
Les dades sobre participació de persones amb discapacitat en les organitzacions de la societat civil són més aviat escasses. Hi ha encara poca informació sobre la participació voluntària en el si de les entitats. De fet, l'estudi que es presenta en aquest monogràfic té un vessant clarament exploratori davant la manca de dades precedents i la insuficient informació per a establir una dimensió d'aquesta participació.

Se sap però que una part important de les persones amb discapacitat participen en les organitzacions adreçades al mateix col·lectiu. És a dir en la defensa dels seus drets i en la provisió dels serveis necessaris per garantir la seva qualitat de vida. A vegades participen com a persones destinatàries de les activitats i serveis, d'altres com a persones sòcies, membres de la junta i, també, com a persones voluntàries. No és estrany trobar una persona que té més d'un rol dins de la mateixa organització.

El Panoràmic, estudi de referència sobre les entitats no lucratives al nostre entorn, ha recollit informació en l'edició de 2016 respecte a la participació de les persones voluntàries amb discapacitat. L'explotació d'aquestes dades i la seva anàlisi permet tenir una primera aproximació al nostre objecte d'estudi. Aquestes dades serveixen per contextualitzar i comprendre millor l'estudi realitzat, que no ha preguntat a les entitats sino a les persones amb discapacitat.

Del Panoràmic s'ha analitzat el percentatge d'entitats que afirmen comptar amb persones amb discapacitat en els seus equips voluntaris. Els resultats mostren que aproximadament 1 de cada 4 organitzacions amb equips voluntaris compta amb persones amb discapacitat dins d'aquests. La manca d'informació d'altres anys fa impossible analitzar l'evolució però serà desitjable en el futur poder comptar amb sèries de dades.

Gràfic 1 Entitats amb equips voluntaris que compten amb persones voluntàries amb discapacitat. Font: Panoràmic 2016

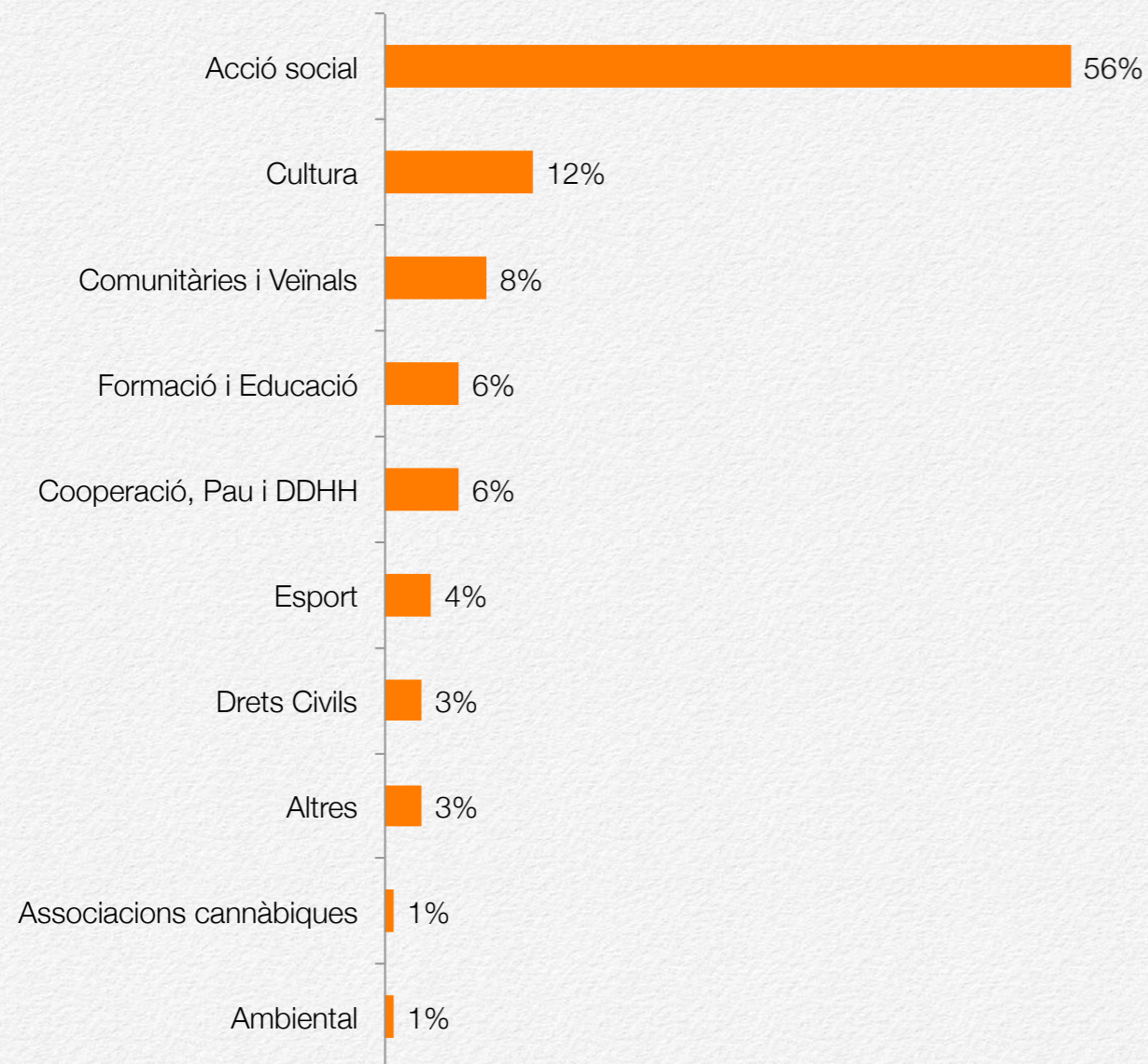

Una segona consideració que s'ha fet és precisament respecte als àmbits d'activitat en el qual les persones amb discapacitat desenvolupen l'activitat voluntària. Els resultats mostren que més de la meitat ho fan en entitats de caràcter social, és a dir, adreçades a l'atenció i cura de persones. En concret el 56% de les entitats que compten amb persones amb discapacitat en els seus equips voluntaris s'adrecen a l'acció social.

En aquest àmbit es troben, entre d'altres, les entitats que s'adrecen al mateix col·lectiu de la discapacitat. En segon lloc es troben les entitats culturals, però la distància és de més del 40% (en concret del 44%).

Àmbits d'activitats

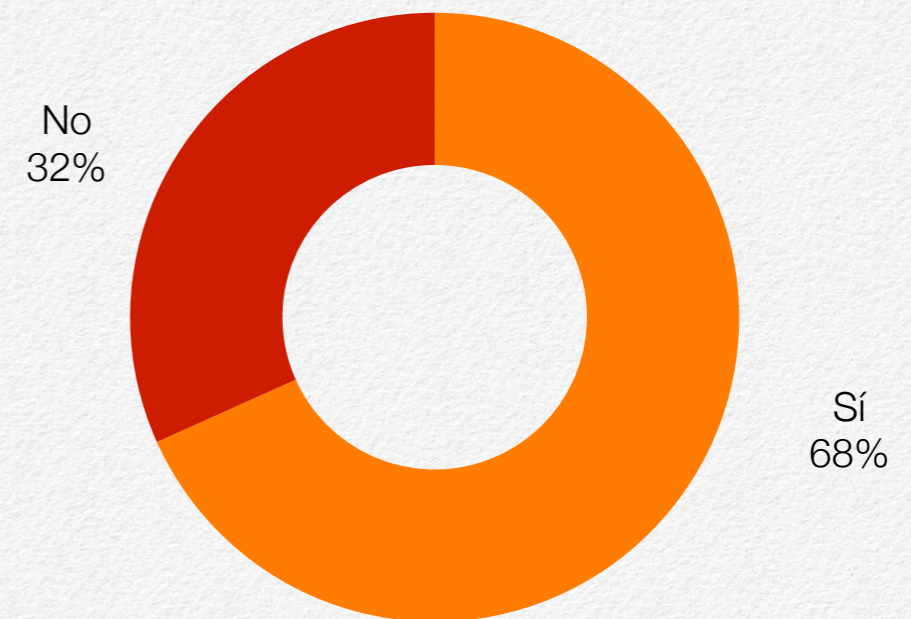
Gràfic 2 Entitats amb persones voluntàries amb discapacitat segons l'àmbit d'actuació. Font: Panoràmic 2016

Un darrer indicador recollit en el Panoràmic té a veure amb les barreres físiques. Sovint aquestes barreres poden ser un primer determinant de la participació en les organitzacions. S'ha recollit en concret la percepció de l'accessibilitat als espais i equipaments que fan servir les entitats per a la realització de les seves activitats. En aquest cas, les entitats que han contestat no necessàriament compten amb persones amb discapacitat dins dels seus equips.

Els resultats mostren que 2 de cada 3 entitats considera que els espais i equipaments dels quals fa ús per a la realització de les seves activitats és accessible per a persones amb dificultats en la mobilitat.

Gràfic 3 Són els espais i equipaments que fa servir habitualment l'organització accessibles?. Font: Panoràmic 2016

Perfil de la persona voluntària

És presumible pensar que no totes les persones amb discapacitat fan voluntariat i que això depèn de la pròpia autonomia que té cada persona. No es tracta doncs d'una activitat que es realitza de forma homogènia per tots els grups d'edat, graus de discapacitat, etc. En aquest capítol es dibuixa el perfil més habitual de la persona voluntària amb discapacitat.

Perfils de les persones amb discapacitat que realitzen voluntariat

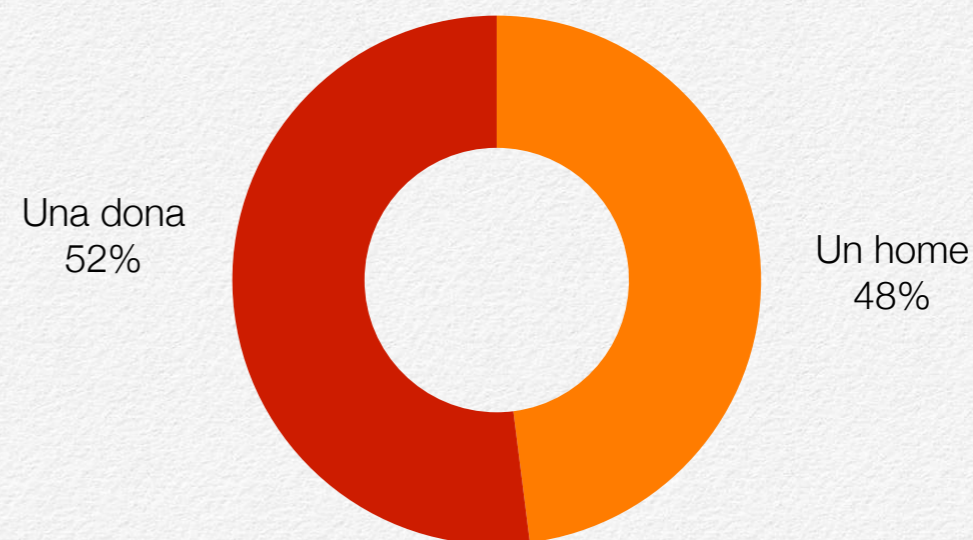
Després dels capítols introductoris que han ajudat a contextualitzar el marc normatiu i la realitat associativa en la qual es dona el voluntariat entre les persones amb discapacitat, ara es presenten els principals resultats de l'estudi realitzat. Com s'ha avançat, es tracta d'un estudi amb un caràcter eminentment exploratori que ajuda a visibilitzar l'activitat voluntària que realitzen les persones amb discapacitat i a comprendre com és la seva vivència. En total han participat 282 persones en l'enquesta.

Un primer element a considerar en l'estudi són algunes característiques sociodemogràfiques de les persones amb discapacitat. Es tracta de característiques mostrals (condicionades per les persones que han participat en l'enquesta) però que apunten cap a perfils concrets de persones voluntàries.

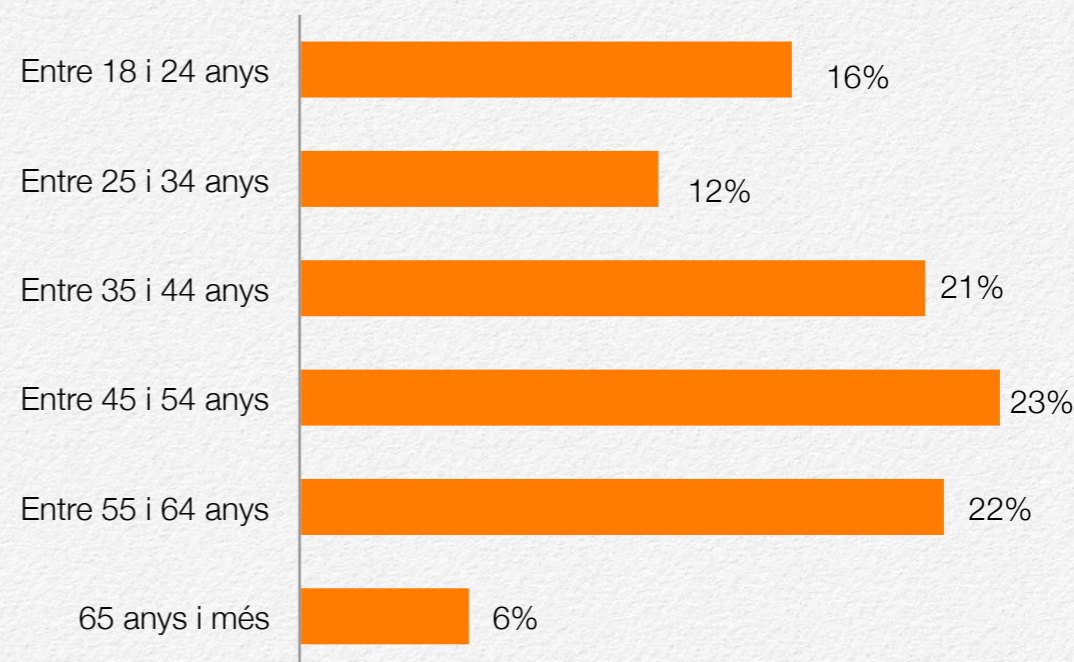
Entre les persones enquestades el 52% són **dones** i el 48% són **homes**. La participació voluntària en les organitzacions no lucratives acostuma a tenir una presència més elevada de dones que d'homes. Les dades del Panoràmic 2016 sobre la participació voluntària apunten al 60% de dones i el 40% d'homes. Així doncs, per sexes es dona una diferència respecte al conjunt.

Pel que fa a l'**edat** de les persones amb discapacitat voluntàries, aquesta es concentra principalment en els grups d'edat intermedis i grans. Així el 23% de les persones enquestades se situa entre els 45 i 54 anys, essent el grup d'edat més representat. Els grups d'edat just per sobre i per sota d'aquest també suposen un alt percentatge. De fet, es pot dir que 1 de cada 3 persones amb discapacitat que fa voluntariat té entre 35 i 64 anys.

Gràfic 4 Proporció de dones voluntàries i homes voluntaris participats a l'estudi. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

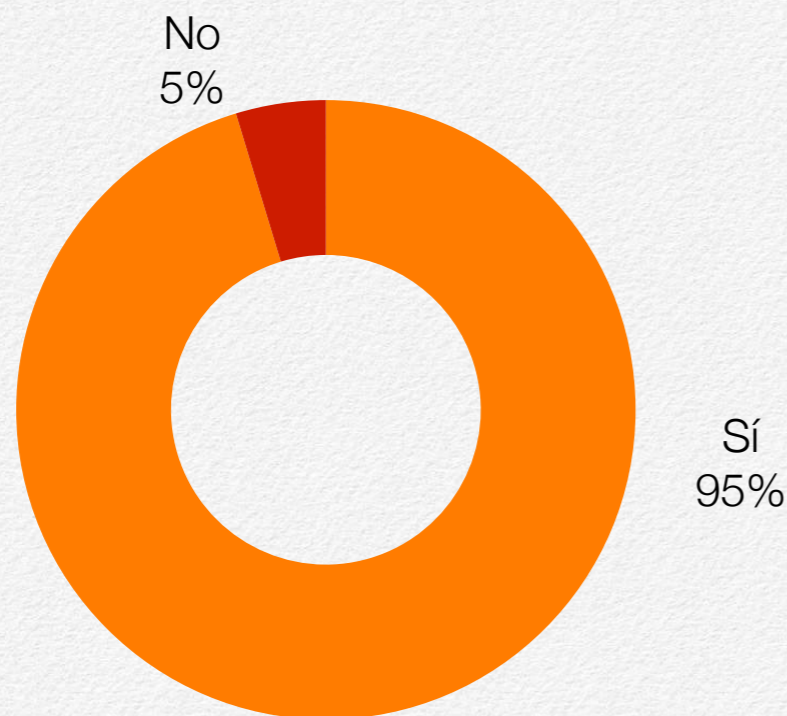
Gràfic 5 Persones voluntàries participants a l'estudi segons grups d'edat. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Perfils de les persones amb discapacitat que realitzen voluntariat

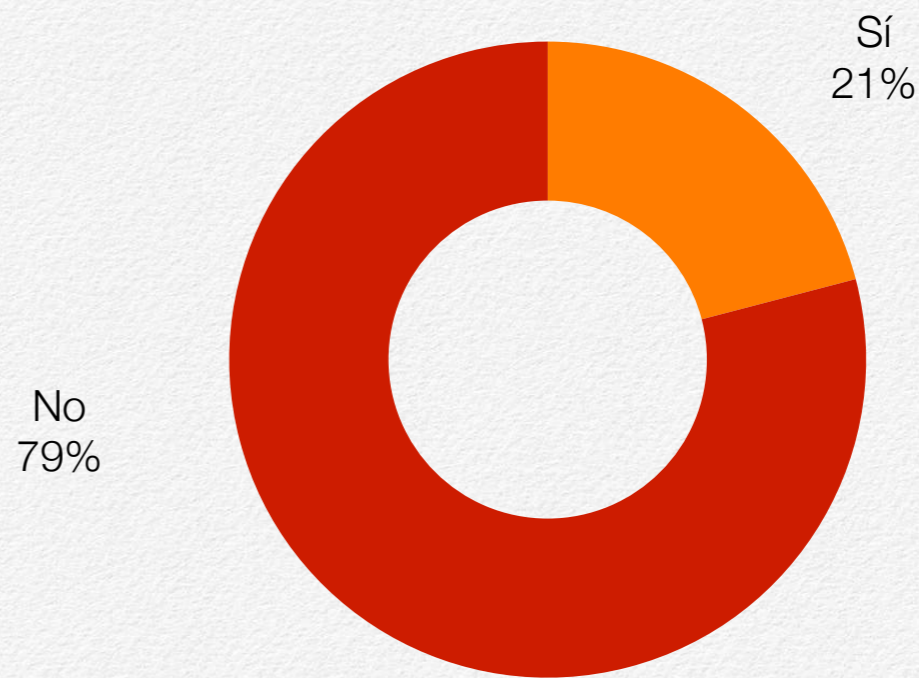
També s'ha recollit informació respecte a la mateixa discapacitat com són el tipus i grau. Prèviament l'enquesta recull una pregunta entorn del reconeixement legal de la discapacitat i les dificultats per fer front a les activitats diàries. Com s'ha avançant l'autonomia de les persones pot determinar la seva participació voluntària. És important tenir en compte que la discapacitat es defineix per les característiques individuals i les barreres de l'entorn. Per tant, l'autonomia no només depèn de la persona. El **reconeixement legal de discapacitat** és clau per poder accedir als serveis, recursos i ajudes que les administracions contemplen per a les persones amb discapacitat.

Gràfic 6 Persones voluntàries participants a l'estudi amb reconeixement legal de discapacitat. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

El 95% de les persones enquestades afirmen tenir reconeguda legalment la seva situació de discapacitat enfront el 5% que no la té. Entre les persones enquestades, pràcticament 8 de cada 10 no necessita ajuda per realitzar les activitats del dia a dia. En concret el 79% així ho afirma mentre que el 21% diu necessitar **ajuda de terceres persones per al desenvolupament de les activitats quotidianes**. El perfil de persona voluntària amb discapacitat es comença a dibuixar com aquella que té el reconeixement legal de discapacitat i a la vegada autonomia per al desenvolupament de les activitats diàries. Posteriorment s'aporten dades sobre les barreres per accedir i participar de l'activitat voluntària.

Gràfic 7 Persones voluntàries participants a l'estudi que necessiten ajuda de terceres persones per realitzar les activitats quotidianes. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Tipus i grau de discapacitat

Les discapacitats es poden estructurar per tipus i graus, la qual cosa permet comprendre millor en què consisteixen i quin són els tipus de dificultats que es poden trobar en el seu dia a dia les persones.

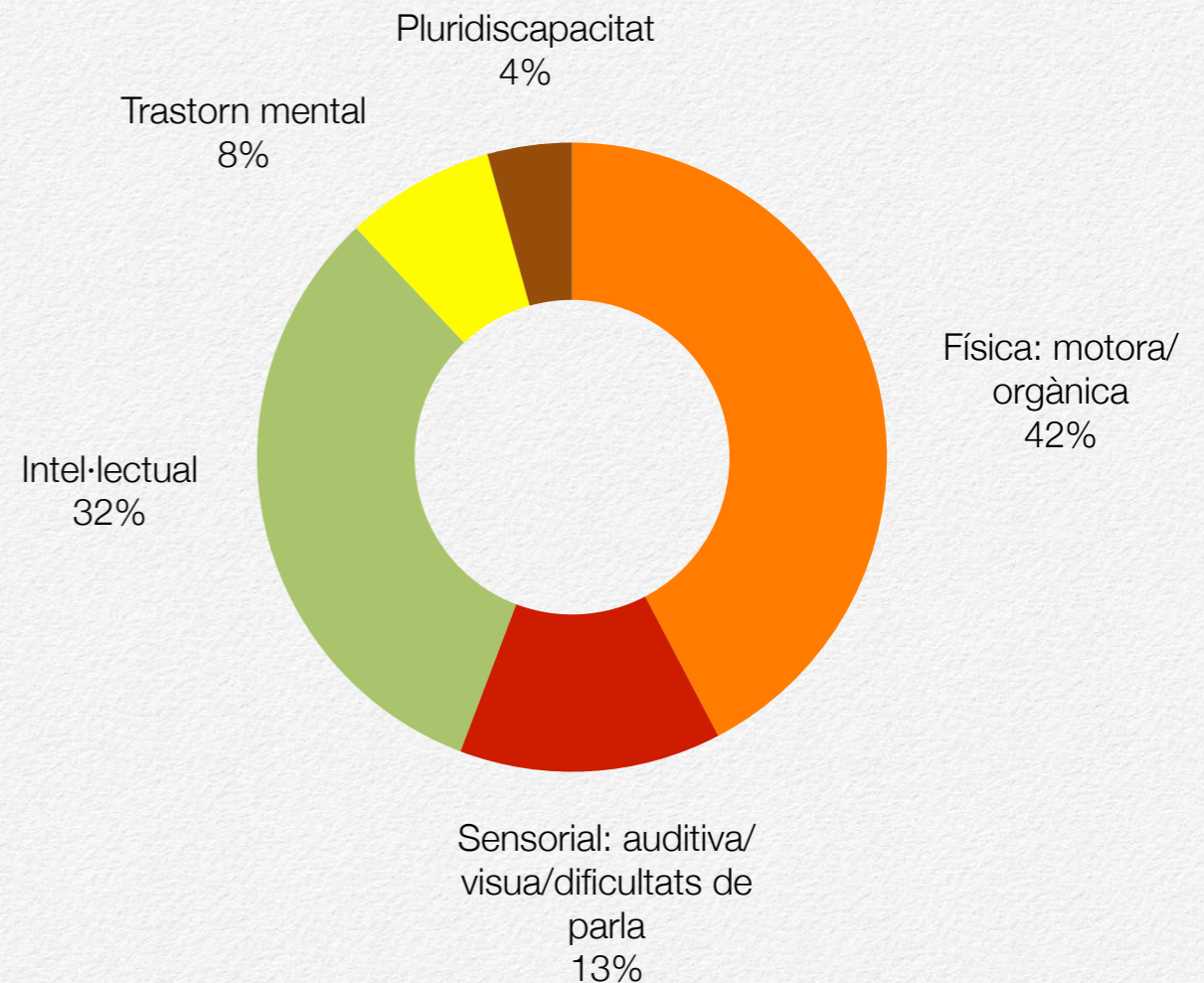
El tipus de discapacitat, tot i que existeixen múltiples sistemes de classificació, acostumen a distingir-se entre les que són de caràcter físic (que impliquen la mobilitat), les que són de caràcter sensorial (que impliquen els sentits), les que són de caràcter intel·lectual (que impliquen el sistema cognitiu) i aquelles vinculades amb la salut mental. Tanmateix es considera la pluridiscapacitat quan es tracta de la suma de dos o més tipus de discapacitat.

Entre les persones participants en l'enquesta el 42% afirma tenir una discapacitat física, essent aquesta la majoritària. La discapacitat intel·lectual és la segona més present entre les persones enquestades, amb el 32% del total. Les persones amb discapacitat sensorial sumen el 13% i les que presenten trastorn mental el 8%. En darrer lloc, el 4% de les persones participants en l'enquesta afirmen tenir una pluridiscapacitat.

Pel que fa als **graus**, aquests mesuren de manera objectiva l'afectació de l'autonomia personal de la persona amb discapacitat. L'escala va del 33% que és el nivell més baix al 99% que és el més alt. Així, una persona amb un 80% de discapacitat presentarà més dificultats en el seu dia a dia que una persona amb el 40% de discapacitat. El grau s'avalua periòdicament donat que no necessàriament és permanent.

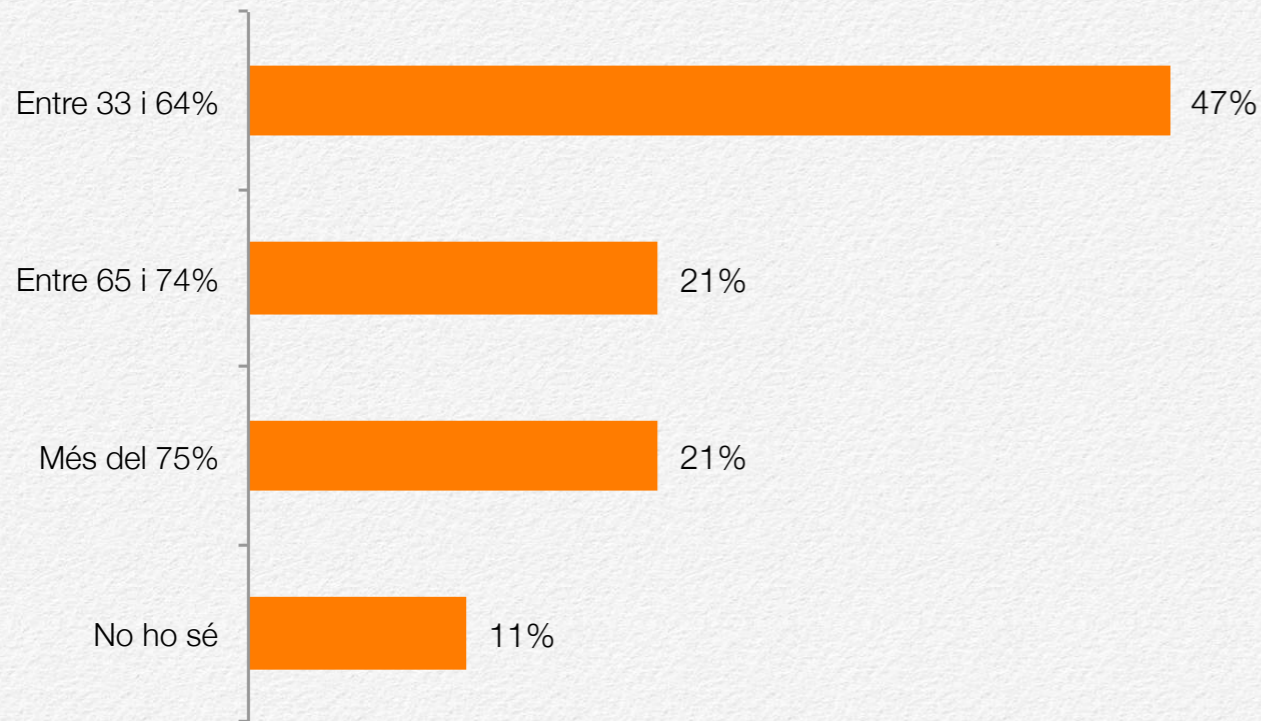
Entre les persones participants en l'enquesta, pràcticament 1 de cada 2 té un grau de discapacitat que va del 33% al 64%. Les persones amb graus d'entre el 65% i el 74% suposen el 21% del total. D'igual forma aquelles amb més del 75% de discapacitat.

Gràfic 8 Persones voluntàries participants a l'estudi segons tipus de discapacitat. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Pel que fa al tipus i grau de discapacitat, les persones que fan voluntariat es poden caracteritzar per tenir un grau de discapacitat d'entre el 33% i el 64% i una discapacitat física.

Gràfic 9 Persones voluntàries participants a l'estudi segons grau de discapacitat. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

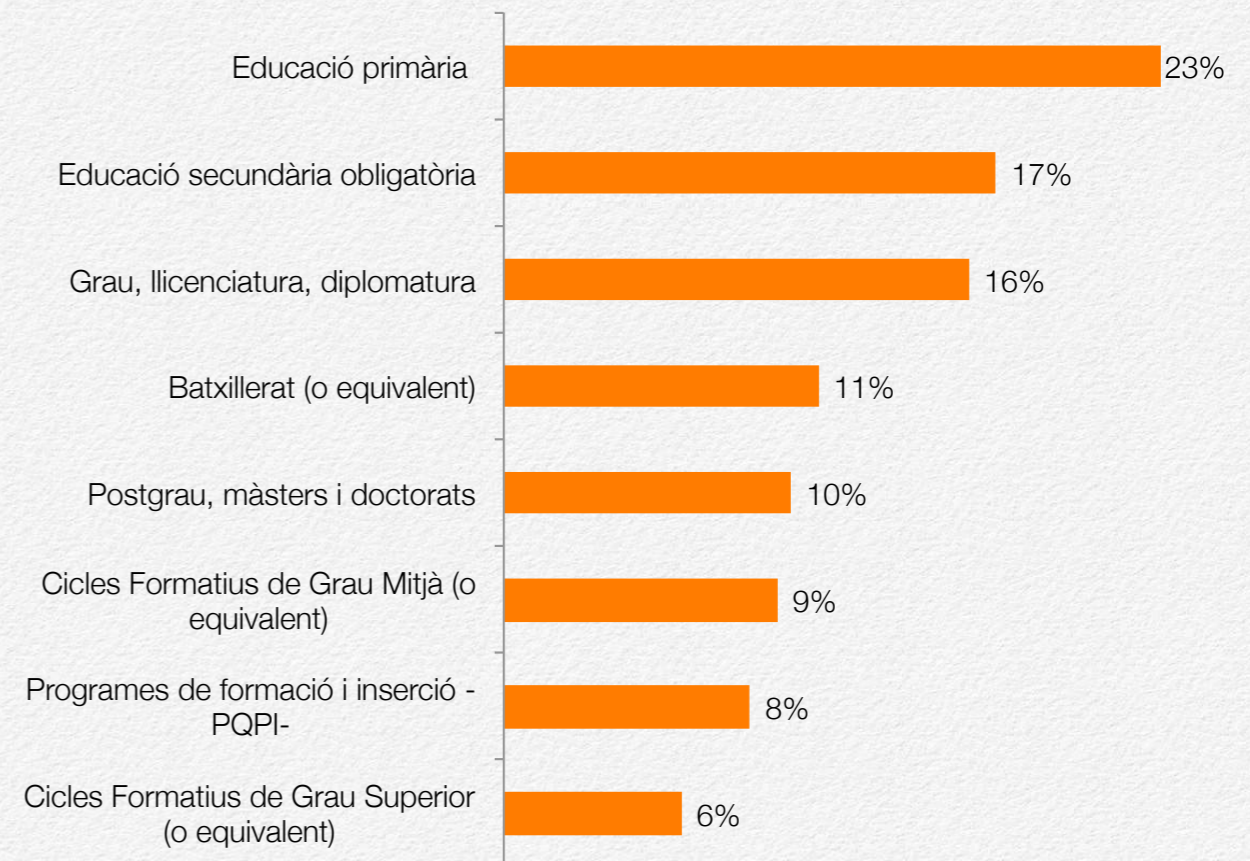

Aquestes xifres apunten a un perfil concret del voluntariat entre les persones amb discapacitat. És a dir, la participació voluntària entre aquest col·lectiu no es dóna de manera homogènia. Segons les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, en 2016 el 21% de les persones amb discapacitat tenia una discapacitat de caràcter físic. En el cas de les persones que fan voluntariat, el 42% té aquest tipus de discapacitat.

Nivell d'estudis

Una altra variable en relació amb el perfil de la persona amb discapacitat que realitza voluntariat és el nivell d'estudis. Els resultats mostren que el nivell d'estudis acabats més habituals són primaris (23%) seguit de l'educació secundària obligatòria (17%) i els estudis universitaris (16%).

Gràfic 10 Persones voluntàries participants a l'estudi segons estudis assolits. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

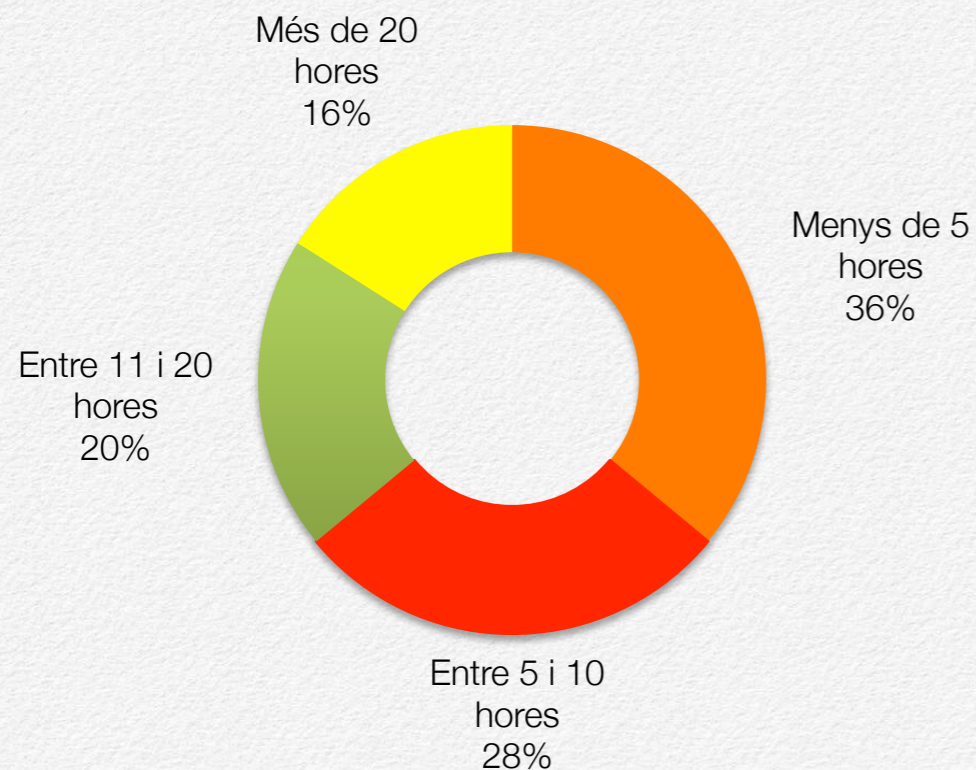

Temps dedicat a l'activitat voluntària

La darrera variable analitzada, té a veure amb el temps dedicat a l'activitat voluntària. Els resultats mostren que el 36% de les persones enquestades dediquen fins a 5 hores setmanals i el 28% entre 5 i 10 hores setmanals. És a dir, el 64% de les persones amb discapacitat que fan voluntariat dediquen fins a 10 hores setmanals. Les persones que dediquen més de 10 hores suposen el 36% del total.

Gràfic 11 Persones voluntàries participants a l'estudi segons hores dedicades a l'activitat voluntària. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Perfil de la persona voluntària amb discapacitat

Una dona

D'entre 45 i 54 anys

Nivell d'estudis primari

Amb discapacitat física

Amb un grau d'entre el 33% i el 65%

Dedica fins a 5 hores setmanals

Accés i participació voluntària

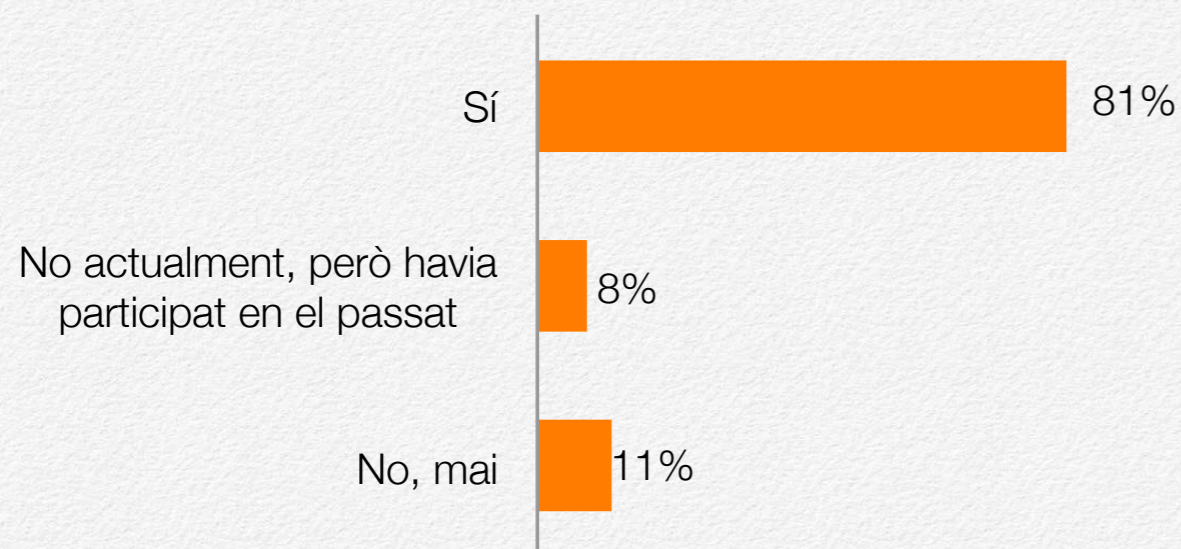
4

Entre les barreres socials i físiques que poden trobar en el seu dia a dia les persones amb discapacitat, també s'identifiquen aquelles vinculades amb la participació voluntària. Totes les persones amb discapacitat que volen fer voluntariat poden fer-ho? Ho fan en igualtat de condicions amb la resta de persones? Aquest capítol aprofundeix en la participació voluntària i els seus beneficis.

Accès i participació

Encara que les organitzacions acostumen a tenir una sensibilitat més gran que el conjunt de la societat respecte la integració de les persones amb discapacitats, aquesta no sempre és suficient. Una dada que il·lustra aquesta necessitat té a veure amb les persones amb discapacitat que volen fer voluntariat però no poden. L'estudi recull que el 81% de les persones enquestades fan voluntariat.

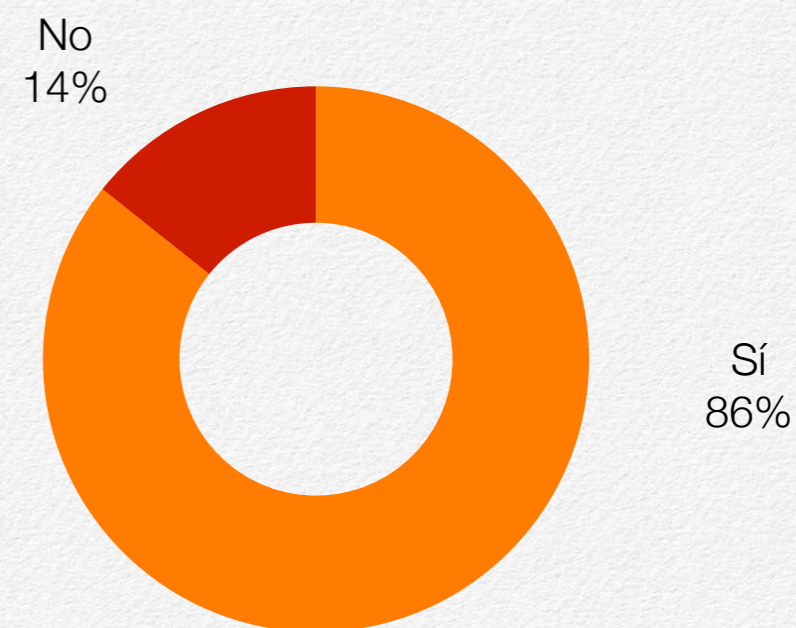
Gràfic 12 Persones voluntàries participants a l'estudi segons si participen o no en una organització no lucrativa. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Entre les persones participants en l'enquesta, el 19% no participa en cap entitat, el 8% ho havia fet amb anterioritat però no actualment i l'11% no ho ha fet mai. A aquest grup de persones se'ls ha preguntat per la no participació. En concret s'ha preguntat si voldrien participar en una entitat no lucrativa i si han trobat barreres per no fer-ho.

Els resultats són clars, el 86% afirma que voldria participar en una entitat i el 70% assenyala barreres o dificultats per fer-ho enfront del 30% que no les considera.

Gràfic 13 Persones voluntàries participants a l'estudi que tot i no formar part d'una organització els agradaria fer-ho. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Entre les persones enquestades que actualment no participen en una entitat, el 86% li agradaria fer-ho i el 70% assenyala barreres que li dificulten fer-ho.

Participació i satisfacció

Malgrat les barreres que les persones amb discapacitat puguin trobar per fer voluntariat, el cert és que un cop integrades en els equips voluntaris, tenen una visió satisfactòria de la seva experiència. La valoració global que fan les persones voluntàries amb discapacitat respecte la seva participació és força positiva. En una escala del 0 al 10 on 0 és gens satisfactori i 10 molt satisfactori, les persones enquestades s'ubiquen en el 7,8.

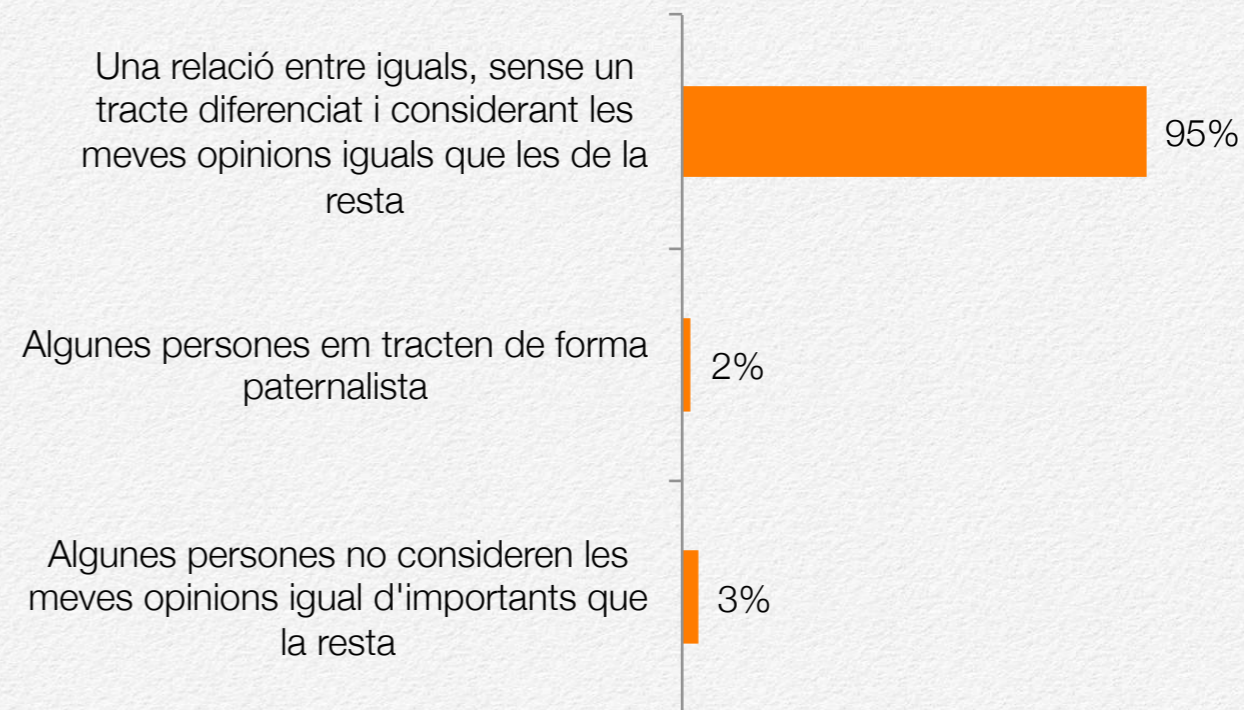
Gràfic 14 Satisfacció global (mitjana) de l'experiència voluntària entre les persones voluntàries participants a l'estudi. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

Per tal de garantir la plena inclusió de les persones amb discapacitat en l'activitat voluntària és necessari que el tracte estigui basat en una relació entre iguals amb la resta de l'equip i d'altres persones que formen part de l'organització. A vegades, davant la discapacitat poden emergir actituds paternalistes que no contribueixen al desenvolupament i la realització personals.

Per tal de conèixer quina és la percepció de les persones amb discapacitat respecte aquesta qüestió, l'enquesta ha incorporat una pregunta sobre les relacions. En concret, s'ha preguntat si les relacions amb les altres persones de l'organització es poden considerar entre iguals, paternalistes. Les dades apunten a una inclusió positiva amb un 95% de persones enquestades que assenyalen tenir una relació entre iguals, sense un tracte diferenciat i prenen en consideració les seves opinions com de la resta de persones.

Gràfic 15 Tipus de relació establert en l'entitat entre les persones voluntàries participants a l'estudi. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

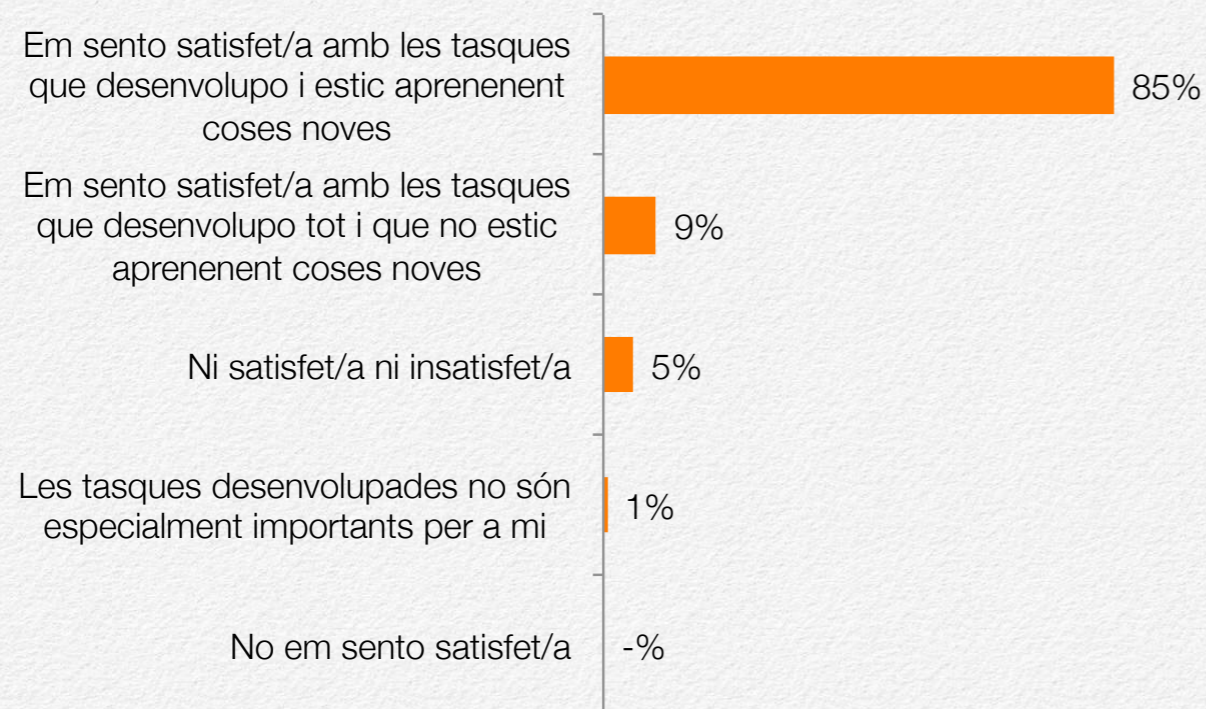

Participació i emocions

És indubtable que el voluntariat pot esdevenir un espai de desenvolupament i aprenentatge. Per això s'ha volgut preguntar per aquesta qüestió. Els resultats de l'enquesta posen de manifest que de forma majoritària les persones voluntàries amb discapacitat, a més de sentir-se satisfetes amb la seva participació aprenen coses noves; en concret el 85% de les persones enquestades. El 9% afirma que tot i sentir-se satisfet/a no aprèn coses noves.

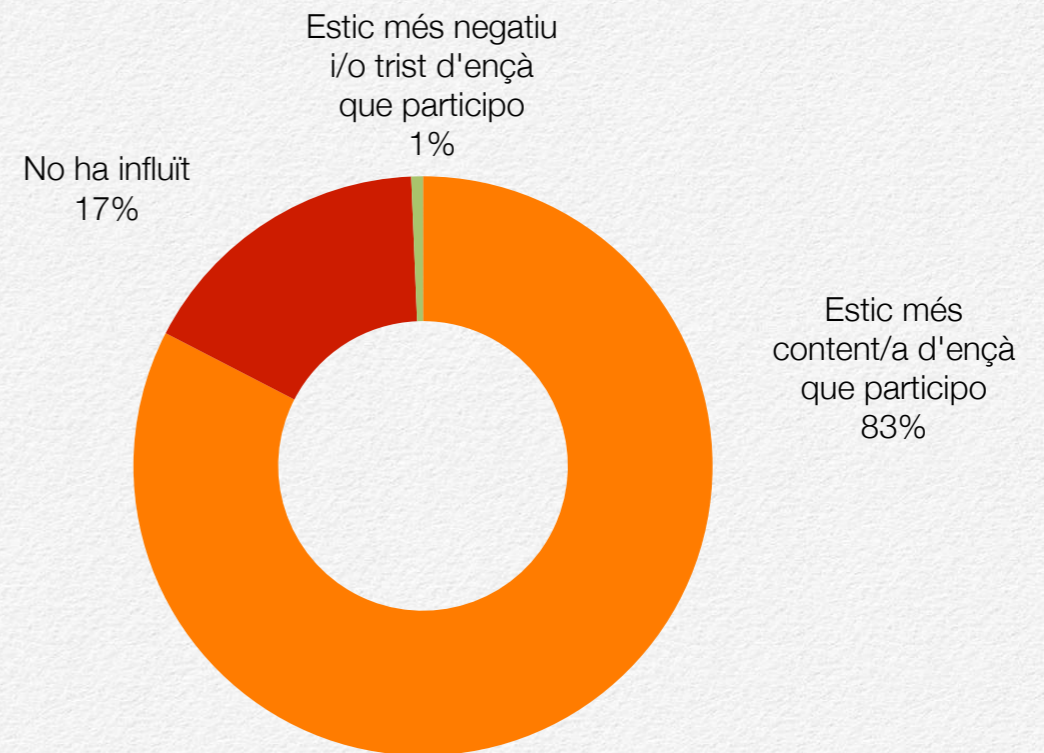
A més dels aprenentatges, l'experiència voluntària pot esdevenir un espai de desenvolupament social, de gaudiment i de millora de l'estat d'ànim.

Gràfic 16 Percepció de satisfacció personal d'ençà que es participa fent voluntariat Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

L'enquesta recull també una pregunta sobre la influència del voluntariat en l'estat anímic i emocional. Els resultats assenyalen les qualitats positives de la participació altruista. El 83% de les persones enquestades afirmen sentir-se més contentes des de que fan voluntariat.

Gràfic 17 Percepció de l'estat emocional d'ençà que es participa com a persona voluntària. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

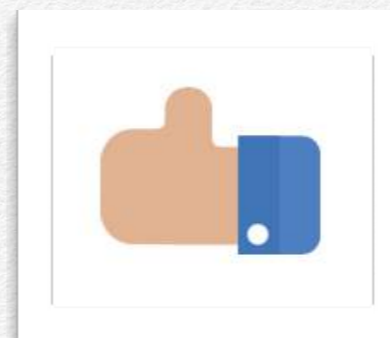
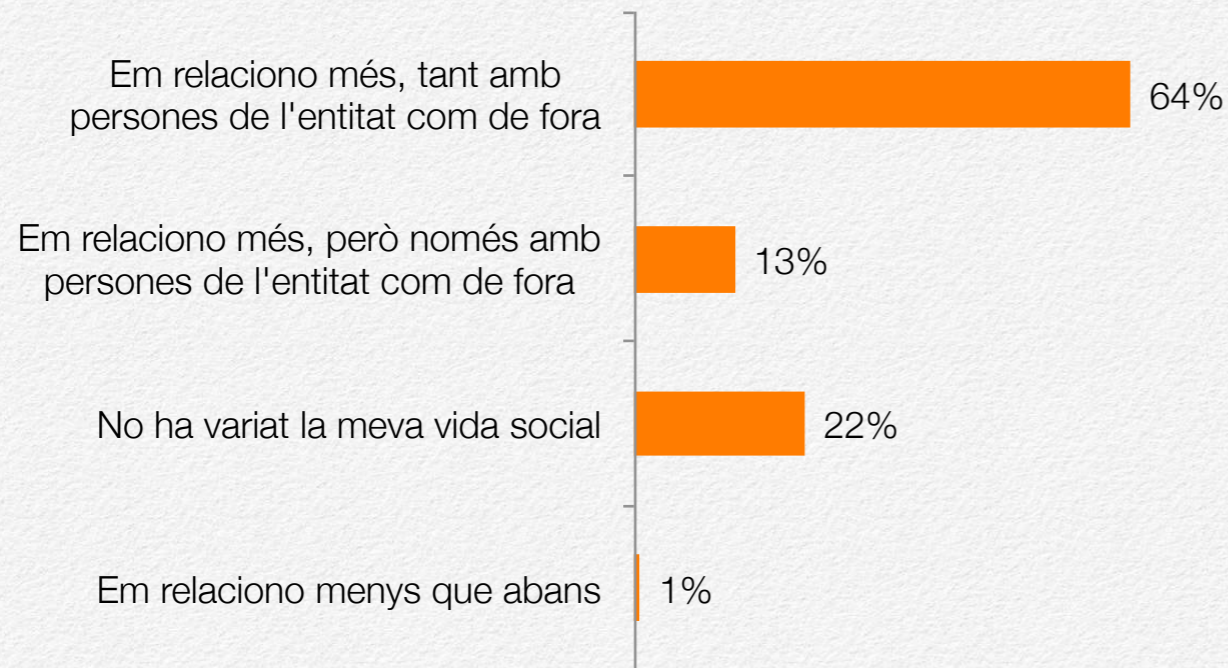
L'activitat voluntària pot ser un espai per conèixer noves persones i també per desenvolupar habilitats comunicatives i relacionals. Això, a més, no es limita necessàriament amb l'àmbit voluntariat sinó que l'adquisició de noves competències relacionals poden influir positivament en les relacions que es donen en altres àmbits de la vida.

Augment de les relacions

Per això, un altre indicador recollit té a veure precisament amb la percepció de les persones enquestades respecte les seves relacions i si aquestes han augmentat des de que fan voluntariat. Els resultats mostren que el 64% afirma relacionar-se més tant dins com a fora de l'organització on fa el voluntariat.

El 22% assenyala que l'experiència voluntària no ha variat la seva forma de relacionar-se. El 13%, en canvi, afirma relacionar-se més però només dins de l'organització. Per últim, l'1% diu relacionar-se menys des de que fa voluntariat.

Gràfic 18 Percepció personal respecte a les relacions d'ençà que es realitza voluntariat. Font: Voluntariat i discapacitat, 2017

En conjunt, les persones enquestades apunten a una experiència voluntària satisfactoria, on se senten partícips en igualtat de condicions amb la resta de persones i consideren que això ha repercutit positivament en les seves vides.

Conclusions

Aquestes conclusions es plantegen des d'un vessant crític per afavorir la reflexió i el debat entorn la situació de les persones amb discapacitat. També, amb la voluntat d'interpel·lar tota la ciutadania per treballar conjuntament en la construcció d'una societat més inclusiva i defensar els drets del col·lectiu que estableix la Convenció de l'ONU el 2006.

Un dels primers elements a destacar d'aquest monogràfic, i que ja s'apuntava en la mateixa introducció, passa per la necessitat de generar dades sobre una realitat invisible. De forma generalitzada les persones amb discapacitat no acaparen el centre d'atenció en el marc d'una societat de consum, on predominen determinats models d'èxit on s'enalteixen la joventut, la salut i uns canons de bellesa concrets, entre d'altres, però on no acostuma a aparèixer la discapacitat de forma normalitzada.

En aquest context el col·lectiu de persones amb discapacitat acostuma a ocupar pocs espais de centralitat i quan ho fa, és encara habitual, que sigui sota estereotips que conceben la discapacitat des d'una visió esbiaixada, partint de prejudicis arrelats a la societat. Estudis com el recollit en aquest monogràfic permeten donar visibilitat a les persones amb discapacitat des d'una altra perspectiva, menys habitual i a la vegada més inclusiva.

Això apunta al repte, i gairebé la necessitat, de **generar dades sobre la participació activa de les persones amb discapacitat en la societat, des de les més diverses formes de participació i propostes organitzatives existents** (entitats no lucratives, partits polítics, educació, ...). En el moment en què analitzar la realitat de les persones amb discapacitat no impliqui un estudi ad hoc i formi part dels estudis socials es farà un pas endavant clar. Es pot fer l'analogia amb la incorporació de la perspectiva de gènere en les recerques socials, que cada vegada són més comuns, i que permeten analitzar qualsevol realitat tot considerant la situació de les dones i les desigualtats estructurals existents.

Més enllà de la conceptualització d'aquest monogràfic i dels objectius que persegueix, les dades recollides posen llum sobre el voluntariat que realitzen les persones amb discapacitat en el nostre entorn. Tot i que amb caràcter exploratori es disposen de dades que permeten començar a dibuixar tendències.

La persona voluntària amb discapacitat és per terme general una dona d'entre 45 i 54 anys, la qual dedica fins a 5 hores setmanals a l'activitat voluntària.

Fins aquí, el perfil segueix la mateixa tendència que el del conjunt del voluntariat d'acord amb estudis precedents (com ara l'Anuari del Tercer Sector Social, ...). Aquesta semblança de perfils

convida a **reflexionar entorn les diferències que socialment es generen entre les persones que tenen una discapacitat i les que no, tot establint una dicotomia que sovint no se sustenta en aspectes objectius.**

De la mateixa manera, les persones que realitzen una activitat voluntària, independentment de tenir o no una discapacitat, per terme general, es relacionen més amb el seu entorn, aprenen coses noves, i en conjunt, l'experiència voluntària contribueix a la millora de la seva qualitat de vida.

Però hi ha un element de participació que posa en relleu com **les persones amb discapacitat que fan voluntariat es concentren sobretot en l'àmbit de l'acció social**. Aquest fet no es dona de la mateixa manera entre el conjunt del voluntariat **fet que apunta a possibles barreres en la participació**. És a dir, condicionaments físics o socials que provoquen una desigual participació en funció de les limitacions individuals de cada persona.

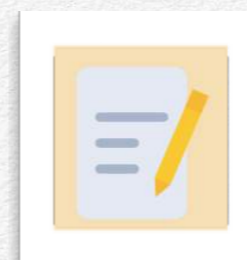
Una de les dades que ho il·lustra és sobre les persones enquestades que actualment no participen en una entitat. El 86% d'aquestes afirma li agradaria participar i el 70% assenyala barreres que li dificulten fer-ho.

Si bé, és presumible pensar que la forma d'arribada al tercer sector de per part de les persones amb discapacitat es realitza a través de les entitats que treballen en la defensa dels drets del col·lectiu, això no justifica l'alta concentració en l'àmbit de l'acció social, el 56% d'entitats amb equips voluntaris compten amb persones amb discapacitat; i la baixa participació en àmbit com l'ambiental on l'1% de les entitats afirmen tenir persones amb discapacitat en els seus equips voluntaris.

Aquestes dades plantegen la necessitat de **cercar espais de col·laboració i generació de sinergies entre organitzacions no lucratives de diferents àmbits**.

Malgrat que ja s'estan començant a donar experiències en aquest sentit, s'ha de ser conscient que hi ha camí i recórrer. Probablement hi ha determinats àmbits d'activitat que no compten amb les eines i recursos adients per gestionar de manera inclusiva l'activitat voluntària, però que poden trobar en l'experiència d'altres organitzacions la inspiració necessària per començar a fer-ho. En generar espais de reflexió compartida es pot incidir en l'efecte multiplicador de la transformació social.

Segurament moltes de les barreres en la participació vénen donades de la desconeixença de la realitat de les persones amb discapacitat. En aquest sentit, **la formació es planteja com una possibilitat que permeti aportar coneixement i dotar d'eines adients les entitats, i els equips**, per tal d'integrar la diversitat en l'activitat voluntària de forma natural. No es tracta tan sols del respecte a la diferència, sinó de valorar el poder transformador que pot aportar un grup divers i heterogeni de persones treballant per a una mateixa finalitat pro social.

Per finalitzar, cal recordar que en el primer capítol d'aquest monogràfic ja s'apuntava al voluntariat com un dret extensament reconegut i recollit en la Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides. Fet que **interpel·la les organitzacions del tercer sector i de la societat civil a contribuir en la protecció, defensa i compliment d'aquests drets**.

Fitxa tècnica

Aquesta fitxa conté la informació vinculada a les fonts dades treballades, incloent-hi des de la seva recollida d'informació fins al seu tractament.

Donat que aquesta és una publicació de presentació de resultats d'una recerca concreta la major part de la informació prové de l'estudi realitzat adhoc.

Per a l'elaboració d'aquest monogràfic s'han analitzat les dades procedents de:

* Estudi de Voluntariat i Discapacitat

Àmbit

Catalunya

Tipologia

Recerca exploratòria

Mètode

Quantitatiu

Tècnica

Model no probabilístic amb efecte bola de neu on els prescriptors són entitats sense afany de lucre amb equips voluntaris i/o entitats que treballen amb el col·lectiu de persones amb discapacitat

Recollida d'informació

Qüestionari online amb possibilitats addicionals de resposta telefònica i per escrit.

Calendari de treball de camp

Desembre 2016 i Gener 2017

Total respostes

282

Tractament de dades

Depuració de resultats i estadística descriptiva

Equip de treball de camp

Montse Fernández, Sandra López i Elisabet Pascual

* Panoràmic 2016

Tipus d'estudi

Quantitatiu

Àmbit

Catalunya

Univers

Organitzacions sense afany de lucre i d'iniciativa privada. També entitats i col·lectius sense forma jurídica

Dimensió de la mostra

2.388 de les quals 2.220 són respostes vàlides

Nivell d'error

Per un nivell de confiança del 95,5% i en situació de màxima indeterminació ($p=q=0,5$) l'error és del $\pm 2,0\%$

Calendari de treball de camp

De setembre a desembre de 2016

Recollida d'informació

Qüestionari online

Dades de referència

L'any de referència és el 2015 donat que és el darrer any tancat en el moment d'iniciar el treball de camp

* Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat

* Llei 25/2015, de 30 de juliol, de voluntariat i foment de l'associacionisme d'àmbit català

* Díaz, P. (2016) '*Discapacitat i voluntariat: més cohesió i més inclusió*', Federació Catalana de Voluntariat Social

Amb el finançament de

Amb el suport de

OBSERVATORI
DISCAPACITAT
FÍSICA

Entitats impulsores:

Consell de direcció:

